

НАСЪРДЧАВАНАТА ИНДУСТРИЯ У НАСЪ КАТО КУПУВАЧЪ И СЪЗДАТЕЛЪ НА ЦЕННОСТИ

I.

Макаръ и названието „насърдчавана“ индустрия да е въ известно отношение анахронизъмъ, особено следъ влизането въ сила на последния законъ за индустрията, ние все пакъ въ следващото изложение ще си послужимъ съ тоя терминъ, тъй като Главната дирекция на статистиката събира и публикува ежегодно по-пълни данни само за ония индустриални заведения, които съгласно закона за насърдчение на мѣстната индустрия отъ 1928 година се ползуваха съ посоченитѣ въ тоя законъ облаги. Целта на настоящата статия е, преди всичко да се посочи стойностниятъ размѣръ на оная маса отъ блага, която се създава въ другитѣ отрасли на народното стопанство или идва отвънъ и се отправя за по-нататъшна преработка къмъ индустрията, следъ това да се установятъ новосъздаденитѣ въ насърдчаваната индустрия ценности и най-подиръ да се посочи разпредѣлението на сжщитѣ между различнитѣ участници въ производството, до колкото наличнитѣ статистични данни позволяватъ това. За да може да се доловятъ и измѣненията, настъпили съ течение на времето при интересуванитѣ ни въ случая стопански факти и явления, ние ще сравнимъ даннитѣ за насърдчаваната индустрия отъ 1909 година, когато бѣ извършена първата по-сполучлива индустриална анкета у насъ, съ тия отъ годинитѣ 1931 до 1935 — последнитѣ годишни данни за насърдчаваната индустрия, съ които разполагаме.

Разбира се, следващитѣ констатации би спечелили откъмъ пълнота, ако тѣ обхващаха не само насърдчаваната, но цѣлокупната индустрия въ страната. За жалость, по липса на данни, това не може да стане. Само въ отдѣлни случаи ние ще приведемъ данни и за останалата — ненасърдчавана индустрия въ страната, производството на която се преценява да е най-малко равно на това на насърдчаваната индустрия.

Преди да пристъпимъ, обаче, къмъ интересуваната ни тема по сжщество, необходимо е да се направятъ нѣкои уговорки. Сравняемостта на даннитѣ се нарушава твърде много отъ обстоятелството, че поня-

тието „насърдчавана индустрия“ е преди всичко формално-юридическо, дефинирано отъ различнитѣ законоположения по различенъ начинъ. Законътъ за насърдчение на мѣстната индустрия отъ 1894, съ измѣнения и допълнения отъ 1897, законитѣ отъ 1905, 1909 и 1928, уреждащи сжщата материя, се отличаватъ между другото не само по ценза, на който трѣбва да отговарятъ насърдчаванитѣ индустриални заведения, но и по индустриалнитѣ браншове, които обгръщатъ. Общата тенденция, която се набелязва при сравнението на горнитѣ закони, е повишение на ценза отъ една страна и разширение на кръга на индустриалнитѣ браншове включени въ обсега на насърдчаваната индустрия отъ друга. Така, съ закона отъ 1928 год. къмъ насърдчаваната индустрия се прибавиха добиването на морска солъ, производството на етерични масла, вълненото тъкачество, трикотажътъ, текстилното бояджийство, шапкарството, добиването и преработката на вата, изкуствена вълна и изкуствена коприна, дъскорѣзачеството, строителното столарство, мелничарството съ оризолушценето и производството на пиво, спиртъ, вино и спиртни питиета. Въпрѣки това нѣкои отъ изброенитѣ тукъ индустрии сж включени въ анкетата отъ 1909 година, тъй като тази анкета обхваща не само заведенията, ползуващи се съ специални облаги по закона отъ 1909, но и всички сжществуващи индустриални заведения, които сж получили облаги по силата на законитѣ за насърдчение на мѣстната индустрия отъ 1894 и 1905 години. Всичко това прави твърде различни, както обемътъ, така и съставътъ на насърдчаваната индустрия за различнитѣ години, което понижава значително стойността на следващитѣ изводи. При все това, изтъкнатитѣ обстоятелства не правятъ даннитѣ за различнитѣ години абсолютно несравними, тъй като прибавянето на нови производства съ последващитѣ закони се е извършвало въ голѣма степенъ именно споредъ появяването на едри заведения за тия производства въ страната.

II.

Бруто стойността на производството на насърдчаваната индустрия, въ която е